

Nr 73.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av Väsby kungsgård i Sala stad; given Stockholms slott den 7 februari 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlatande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 7 februari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför departementschefen, statsrådet Möller:

Den kronan tillhöriga del av stadsägoområdet 1809 i Sala, vilken benämnes Väsby kungsgård, är för närvarande upplåten för Salberga sjukhus.

I skrivelse den 6 februari 1934 har *Salabygdens fornminnesförening* gjort framställning om förvärvande med äganderätt av Väsby kungsgård jämte därå uppförda byggnader. Styrelsen anför därvid bland annat följande.

Bihang till riksdagens protokoll 1936. 1 saml. Nr 73.

Föreningen, som bildats år 1912 och samma år börjat sin verksamhet, hade under den tid, som sedan dess förflutit, förskaffat sig en synnerligen rik samling av kulturella föremål från Sala stad och orten däromkring. Samlingen hade tillvuxit så, att föreningen hade svårt att härbärgera de olika föremålen, och föreningen funne det särskilt beklagligt att ej kunna låta föremålen så långt sig göra låte placeras i den miljö, de fordrade för att göra sig gällande inför allmänheten. Väsby kungsgårds huvudbyggnad skulle enligt föreningens uppfattning alldeles särskilt väl lämpa sig för ändamålet. Blevde föreningen ägare till denna gamla minnesrika, historiska gård, skulle föreningen sträva att under sakkunnig ledning återställa huvudbyggnaden såväl till exteriör som interiör i dess ursprungliga skick.

Vidare åberopar föreningen intyg av intendenten vid nordiska museet Sigurd Wallin och intendenten vid Västmanlands fornminnesförening Sven Drakenberg, i vilka intyg framhålles det värde, Väsby kungsgårds huvudbyggnad hade ur kulturhistorisk synpunkt, och dess lämplighet som lokal för ortshistoriska samlingar.

Över framställningen hava utlåtanden avgivits den 15 mars 1935 av medicinalstyrelsen, efter hörande av direktionen för Salberga sjukhus samt vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, ävensom den 21 november 1935 av länsstyrelsen i Västmanlands län.

Direktionen för Salberga sjukhus yttrar bland annat följande.

Väsby kungsgårds huvudbyggnad, som innehölle 4 bostadslägenheter var och en om 2 rum och kök samt 2 enkelrum, utgjorde ett rappat trähus samt vore för det dåvarande uthyrd till befattningshavare vid sjukhuset. Den sammanlagda hyran uppginge till 2,160 kronor.

Genom realiserandet av ett föreliggande förslag om uppförande å sjukhusområdet av bostadshus, innehållande tillhoppa 16 personalbostäder, komme behovet av närbelägna bostäder för sjukhusets befattningshavare att bliva väl tillgodosett. Sjukhuset hade därför icke något behov av att behålla Väsby kungsgård.

Det till Väsby kungsgård hörande markområdet utgjorde enligt en av mätningssmannen i Sala Oscar Högstadius år 1933 upprättad »Karta över en del av stadsöområdet 1809 benämnd Väsby kungsgård i Sala stad» 9,860 kvm. Å området finnes förutom huvudbyggnaden uppförda uthusbyggnader av trä, av vilka en, å nyssnämnda karta betecknad med a), för det dåvarande användes för upplag av kol och ved till sjukhusets överläkarbostad, vars tomt gränsade till området. Vissa uthusbyggnader disponerades av Väsby kungsgårds hyresgäster men saknade i övrigt betydelse för sjukhuset. Den del av Väsby kungsgårds markområde, som låge närmast överläkarbostaden användes såsom trädgårdsland för sjukhusets behov. Överläkaren hade framställt önskemål, att sistnämnda område — 2,215 kvm — såsom erforderligt för sjukhusets behov måtte undantagas vid en eventuell försäljning ävensom att sjukhuset under en tid av tio år, räknat från fastighetens blivande tillträde, måtte för tillgodoseendet av överläkarbostadens behov av upplagsplats för brännsele m. m. tillförsäkras nyttjanderätt till förut omförmälda med a) betecknade uthusbyggnad. Föreningen hade förklarat sig icke hava något att däremot erinra.

Vad anginge den köpesumma, som föreningen skäligen borde erlægga, ville direktionen erinra, att Väsby kungsgård vore åsatt ett taxeringsvärde av 30,000 kronor. Vid detta värdes åsättande syntes vederbörande taxerings-

nämnd hava följt ett värde, som gällt sedan många år tillbaka. Med hänsyn till det skick, i vilket huvudbyggnaden för det dåvarande befunde sig, syntes detta värde för högt, även om hänsyn togs till markområdets storlek och läge. Direktionen hade för sin del kommit till den uppfattningen, att 22,000 kronor utgjorde ett skäligt värde å fastigheten. Från försäljningen skulle undantagas förutnämnda, av överläkaren föreslagna område. Mot överläkarens förslag angående den med a) betecknade uthusbyggnaden hade direktionen ej heller något att erinra.

Direktionen föreslår, att Väsby kungsgård med därå uppförda byggnader försäljes till Salabygdens fornminnesförening för en köpesumma av 22,000 kronor, under villkor att från försäljningen undantages förutnämnda område om 2,215 kvm, att fastigheten må av föreningen tillträdas å tid, som av medicinalstyrelsen bestämmes, samt att sjukhuset förbehålles rätt att under en tid av tio år räknat från tillträdet få disponera å förutnämnda karta med a) betecknad uthusbyggnad.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien framhåller i sitt yttrande följande.

I kulturhistoriskt hänseende hade ifrågavarande byggnad, som särskilt till det yttre i allt väsentligt bibehållit sin karolinska typ, ett bestämt värde, vilket gjorde det synnerligen önskvärt, att densamma för framtiden pietetsfullt bevarades. Ehuru det ur denna synpunkt skulle kunna anföras skäl för byggnadens bibehållande i statens ägo, funne akademien dock tanken att använda densamma såsom lokal för en enskild, kulturhistorisk förenings samlingar mycket tilltalande. Ur de synpunkter akademien hade att företräda syntes därför intet vara att erinra mot att föreningen medgäves rätt att för användning såsom museilokal eller eljest för kulturhistoriskt ändamål förvärva Väsby kungsgård med tillhörande tomtområde jämte ekonomibyggnader i den utsträckning och på de villkor i övrigt, vilka anförts i direktionens för Salberga sjukhus yttrande.

Såsom villkor för överlåtelsen syntes emellertid därjämte böra föreskrivas, att föreningen före köpet visade, att i föreningens stadgar intagits bestämmelse därom, att reparationer och förändringar å huvudbyggnaden samt alla viktigare åtgärder med avseende å området i övrigt skulle underställas riksantikvariens prövning, att överlåtelse av fastigheten ej finge äga rum annat än till kronan samt att vid föreningens likvidation eller upplösning fastigheten skulle hembjudas kronan för inlösen. I köpehandlingen rörande fastigheten borde vidare, i samband med föreskriften om skyldighet för föreningen att använda fastigheten såsom museilokal eller eljest för kulturhistoriskt ändamål, förbehåll göras om rätt för kronan att enligt lagen den 20 juni 1924 om återköpsrätt till fast egendom köpa fastigheten åter. In-teckning borde sökas till säkerhet för den kronan sålunda förbehållna återköpsrätten.

Medicinalstyrelsen erinrar inledningsvis, att styrelsen i skrivelse den 9 februari 1935 hos Kungl. Maj:t hemställt om uppförande vid Salberga sjukhus av personalbostäder om tillhoppa 16 lägenheter. Under förutsättning, att sagda framställning vunne statsmakternas bifall, tillstyrker medicinalstyrelsen föreningens ansökning.

Angående köpeskillning och köpevillkor anför medicinalstyrelsen huvudsakligen följande.

Enligt direktionen för sjukhuset betingade de i gårdens huvudbyggnad inrymda bostadslägenheterna en sammanlagd årlig hyresinkomst av 2,160 kronor. Då hyran för två av lägenheterna även innefattade ersättning för bränsle och lyse m. m., syntes hyresinkomsten för själva fastigheten böra beräknas till i runt tal 2,000 kronor. Med hänsyn till såväl fastighetens hyresavkastning som dess taxeringsvärde, vilket enligt direktionens yttrande uppginge till 30,000 kronor, syntes det belopp av 22,000 kronor, vartill direktionen uppskattat fastighetens värde, vara något för lågt. Vid överlåtelse av fastigheten syntes köpeskillingen icke böra bestämmas till lägre belopp än 25,000 kronor, vilket pris jämväl finge betecknas såsom lågt, men som dock kunde anses vara skäligt med hänsyn till det ändamål, vartill fastigheten efter överlåtelsen skulle användas.

På sätt direktionen föreslagit borde vid en eventuell överlåtelse dels undantagas ett å den av Högstadius upprättade kartan angivet område om 2,215 kvm längs fastighetens södra gräns, dels åt sjukhuset förbehållas nyttjanderätt under tio år till den uthusbyggnad, som å samma karta betecknats med a).

För överlåtelsen borde därjämte uppställas de villkor, som föreslagits av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anser den ifrågasatta försäljningen av Väsby kungsgård icke komma att medföra någon olägenhet för det allmänna. Länsstyrelsen har alltså för sin del intet att erinra mot försäljningen på de villkor medicinalstyrelsen föreslagit. Vad särskilt angår köpeskillingen, finner länsstyrelsen — som låtit vederbörande landsfiskal verkställa utredning i ämnet — att det av medicinalstyrelsen föreslagna beloppet, 25,000 kronor, icke kunde anses vara för högt.

Med anledning av det i remissyttrandena omnämnda förslaget till nya personalbostäder vid Salberga sjukhus torde jag få erinra om att 1935 års riksdag (skrivelse nr 259) beslutit, att vid nämnda sjukhus skola uppföras fyra bostadshus för personal, innehållande tillhoppa 16 lägenheter. Byggnadsstyrelsen, som erhållit uppdrag att uppföra ifrågavarande hus, beräknar, att de skola färdigställas under våren 1937.

Departements-
chefen.

Såsom av utredningen framgår torde, när de beslutade bostadshusen vid Salberga sjukhus kunna tagas i bruk, sjukhuset icke längre hava behov av Väsby kungsgård. Under sådana förhållanden finner jag mig i likhet med de hörda myndigheterna böra tillstyrka, att Salabygdens fornminnesförening må förvärva ifrågavarande fastighet, med undantag dock för visst område om 2,215 kvm, som förordats skola undantagas från försäljningen. Tillträdestiden torde givetvis böra göras beroende av tidpunkten för färdigställandet av nyssnämnda bostadshus. Köpeskillingen synes skäligen böra bestämmas till 25,000 kronor. För försäljningen torde i övrigt böra uppställas de av myndigheterna föreslagna villkoren samt därjämte, att köparen ensam skall vidkännas samtliga kostnader för områdets avstyckande och lagfart ävensom övriga med köpet förenade kostnader.

Med hänsyn till att den till försäljning föreslagna fastigheten nu ingår bland de under statens allmänna fastighetsfond redovisade kapitaltillgångarna torde köpeskillingen tills vidare böra bokföras såsom tillgång å samma fond.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att det å en av mätningssmannen i Sala Oscar Högstadius år 1933 upprättad »Karta över en del av stadsägoområdet 1809 benämnd Väsby kungsgård i Sala stad» angivna området — med undantag av å kartan utmärkt, längs fastighetens södra gräns belägen del, innefattande 2,215 kvm — må jämte därå uppförda byggnader för en köpeskilling av 25,000 kronor och på de i det föregående angivna villkoren försäljas till Salabygdens fornminnesförening.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Dagny Olsson.
